

Scan: <http://www.new.dli.ernet.in/>
PDF: <http://www.KetabFarsi.com>

خوشتر پروین

از
لاشعری محض
به سبکی

خوشتر پرویں

منقبت

غالب مہر غالب علی بن بابی طنا

علیہ السلام

تصنیف

چودھری محمد حامد خاں الہندی

✽

مطبوعہ عظیم اشیم پریس گورنمنٹ ایجوکیشن کمیشن نئی دہلی
(دکن)

انتساب

مرباعی

عنوان فلک را نور آراست و امان صدف را رخ گوهر آراست
نازوم به پایونی بختم بهندی تصنیف مرانست چیدار آراست

هیندی
چیدار آبودکن

عرض حال

بجناب
امارت آب علیہ التحیة والتسلیم

نہ یاد رسم تکلم نہ طاقت گفتار ^{شعر} مرانہ تاب پریدین نہ نامہ پریدیا
شکل کشائے من!

مولفہ

شاعرے بہ غایت یاس و حرمان از دو جہاں دست افشانہ می گوید
نیست مہر و حے سزاوار مدح نیست محبوبے سزاوار غزل
و خوشا بخت من کہ مہر و حے آورده ام از ہر دو جہاں بہتر و از کون و مکان خوشتر
امیر شہرب و بطحا علی بن ابی طالب ولی و دالی و مولی علی بن ابی طالب
پس چوں نگویم؟

مولفہ

سزو کہ نیرا عظم بدام دے افتد
ولم کہ طرح حقیق بہ آساں انداخت

مولفہ

آقائے من!

عروس فکر من نگہ از پائے شرم نمی بردارو کہ دامنم ازاں چیزیکہ سر پای شاموی
دپیرایہ بیانش می نامند حتی است پس وریں ہدیہ محقر و صفی نمی یابم کہ بروے
آوازہ ہا کا عین س آفت و غلغلہ ما کا اذن سمعت می زنند و باہن
روت از ادگی کہ از گل و گلزار شیرازی بوئے نہ شیدہ ام و بہ ہوا لے رکنا باد
و خاک مصلے نفسے بر نکشیدہ ام چند و اندہ مروارید کہ بکیسہ عقیدت می یافت پیش
خدا م در بار و در بار تو آورده ام۔

نہ بود بہر نشارت ز مرد و یا قوت

یہیں کہ لعل بین کر دم از جگر پریدیا

مولفہ

ہندی
تجدد آبادکن

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وِلَاوَتُ وَتَرْبِیْتُ

کدام مهر نمودست بر زمین اجلال
که مهر چرخ برین گروه چتر ز پیداً ^{مولفہ}
امیر المومنین علیہ السلام بہ ماہ رجب المرجب
سنہ اسکندری متولد گشت و بہ ورود مسعودش فرش خاک
چشمک زن چرخ چارم گردید فرخندہ ساعتیکہ اندران
نیر اعظم برج ولایت و مہر تاباں ابہت و جلالت کہ فی الحقیقت
فلک الافلاک کنایتی از رفیع و علوش و مہر و ماہ اشارتے
بہ اشعہ جمال جہاں آرایش باشد از پروہ اسرار کنت کثرأ

مخفیا بمنصہ مشہور فاردت ان اعرف آدہ وسادہ
 غیرائے خاک را مساوی پرودہ خضرائے گرووں ساخت
 و متصرف بر سمک و سماک و خور و خوشه گشت، ظہور آں منظر اتم
 جلال و جمال لم یزلی و ہبوط آں مہبوط انوار لایزالی و بریت اللہ
 المنیف کہ عبارت از ناف زمین است و نکہت اعزازش
 ہزارگونہ زیادہ از ناف ختن بجہات عالم انتشار یافتہ بلکہ
 طیب یک تار از جامہ اکرامش جامہ تار راتار تار نماید
 واقع شد۔

ولدته فی الحرم المعظمۃ
 طابت و طاب ولیدها و المولد
 آں قائمہ ملت بیضا و مرکز و ائزہ صدق و صفا کہ
 زوایائے خفایائے ربیع مسکون بہر جلالتش منور ساخت
 و آں محرم اسرار حریم قدس کہ از گونا گونی صفات احدی

و بوقلمونی کمالات سردی و یدہ ہائے فلک را بسان
 آئینہ حیراں نمود مشیت فعال لما یزید برکے ظہورش
 از جملہ جہاں خانہ خویشتن را نگہداشت کہ آن مدار کرد
 عز و شرف و محور گنبد فضل و کرم کا لشمس فی نصفانہا
 طول و عرض بلا و عرب و عجم را از نور فیوضش و برج و بہاؤ
 و رونق و ضیا بخشد نعم المکان و نعم المکین
 نہ ہے مولودیکہ کہ مکانتش از مکانت کون و مکان برتر
 و خجے مولدیکہ کہ سیش از کرسی افلاک بالاتر، مولودیکہ کہ طغیظہ
 عظمتش و ششش بہت افتاد و مولدیکہ کہ غلغلہ رفعتش
 ہفت طبقہ گردوں را نگوں ساخت،

گویند کہ چون خبر سرت اثر و ولادت امیر علیہ السلام
 بگوش مبارک رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم
 در رسید مسرور شد گوی کہ ترانہ اول آویز مرغان لاہوتی

بود یا نغمه شیرین و او دمی که بجز دسما عیش کیف بهجت
 هوید اگشت فی الفور بقدم مہینت لزومش خانہ ابوطالب
 ہمسری رہتہ بروج فلک بخشید و از زبان فیض ترجمان نام
 نامی و اسم سامی امیر علیہ السلام پرسید گفتند کہ پدرش زید
 نامیدہ است و ماورش اسد فرمود کہ ما علی می گوئیم۔

مولفہ

سمور فتح و علار او جو و او تفسیر

مراد لفظ علوست و معنی اعلیٰ

الحاصل آن گہوارہ رسالت و نبوت سوئے گہوارہ
 کہ حامل سرچشمہ امامت و ولایت بود نام توجہ منعطف
 فرمود، آن گہوارہ برکات ربانی و منزل انوار صمدانی کہ
 پیش عظمتش گہوارہ فلک و اثر و ن باشد و بہریشش گردون
 و در صد بار چرخ زند، صورت برج فلکی آن مہر عالم تاب

صورت و معنی را برداشته می رقصید که زهره فراز چرخ
 رم خود فراموش گرد و حوریان بهشتی و نوریان لاهوتی بر خدمت
 گهواره جنبانی مامور بودند، فرمان رسیده که نسیم سحر مر و ص
 جنباند و عنادل بوستان خوش مقالی و قمریان گلستان لغزبیا
 پیش ترجمان اسرار عرفان و کاشف رموز نظم قرآن، بلحن
 و اووی، همچون عصا فیر الجنان ارجوزات تبریک
 و ترمیمه السیر سرائیده رکوش طیور سدره
 المنتهی و طوطیان شاخ طویلی باشند وزیر و بے آغاز
 کنند که مشتری فلک هم گوش بر آواز باشد.

ای شاه گدا پرور وی با وی گمراهان
 گردون بدرت چاکر ای تاج شهنشاهان

فرمان پذیر تو ارباب قضا هستند

جبریلؑ میں برچرخِ حُب تو بدل دارند

تو معنی بستانی ہم بلبل شیدائی
تو سرو قد بالا ہم غنچہ رعنائی

تو ویدہ چشم و لہم مردک بینا
تو ماہ جہاں تابانی ہم مہر جہاں آرا

ایزو بہ یمین تو " ایس ہر دو جہاں افگند
افسان و ملک ہر دو خدام ورت ہستند

ارض است بتوقاٹم ہم این فلک بینا
ورقیس نہاں بووی پنہاں بر رخ لیلی

ای طور ضیائے حق ہم روشنی سینا
گویائے انا بودی پنہاں برگ موسیٰ

ریحانہ علم و فضل ہم شمع شبستانی
در سایہ عدل تو تاتاری و افغانی

رحمن نگہبان نیت جبریل امیں خادم
مطلوب ابیطالب محبوب ابی القاسم

ای شاہ جہاں پرور ای غالب ہر غالب
موقوف برہندگیت دنیاست ترا طالب

وچوں پر تو اشعہ جمال جہاں آراکے چشمہ نبوت

وضیائے چہرہ خورشید تمثال رونق کارگاہ مستی و شمع
 شبستان 'لو لاک لما خلقت الافلاک' براں چشم و چراغ
 دوومان حکمک لجمی و دمک دمی و ریحانہ گلزار انت
 منی بمنزلة هارون من موسى 'افتاد' تبسم فرمود
 اندراں ساعت کہ دیدم نازنین خویش را
 یافتم خرم دل اندوگین خویش را
 بحر رفت و مودت بجوش و درآمد و آن سرچشمہ بسبیل
 انا اعطیناک الکوش و زبان مبارکش کہ کوثر و تنسیم عبارت
 از و باشد بدان ساقی کوثر کہ درج جواہر الکلا الطیب
 و معدن طاهر درر عزیز بودہ 'داد و تاویری محبوب
 حبیب رب العالمین مزہ شیر و شکر از آن سرچشمہ و ما ینطق
 عن الہوی' چشید و شربت ہذا العاب رسول اللہ
 فی فمی نوشید پس آنحضرت طشت و آفتابہ طلبید و آن

آفتاب ولایت را که ظاہر و مظهر و زکی و نفی و مرکز انوار یزید
 اللہ ان یدذهب عنکم الرجس ویطہرکم تطہیرا
 بود اندرش نشانده می شست و چون از غسل جانبین
 که مامن بین و بین ایمان و میمنه و بین متین بوہ فارغ شد
 او بخود جانب یسار که میر العیر و منبع یسر و میسرہ عسا کر
 الہی بودہ برگشت بہ شاہدہ این حال آنحضرت بگریست و لالی
 متلالی اشک همچون قطرات شبنم بر گلہائے رخسار برافشانہ
 فاطمہ بنت اسد سبب گریہ و محزوننی خاطر عاطر و ملالت
 طبع طیب و طاہر پر رسید کہ چرا بہ آوان بہجت و خرمی
 و بچار انشراح و فرح و شادمانی کیف انقباض را بدل
 جا دہند بہ زبانیکہ مرکز ان ہوا لا وحی یوحی بود فرمودند
 کہ بدیدہ حق بین خویشتن کہ بینائے ماضی و مستقبل و حال
 و نگرندہ یوم و امس و غد و آشنائے اسرار لوح قضاست

و نظر حق رس خود کہ اشعہ اور اکش بہ حیلولت حجاب قرون
 و پروہائے عصور و وصور از نفوذ قاصر نماند چون مہر نیمروز
 بر صحیفہ ازلی قد جفا القلم بما ہو کائن مشادہ می کنم
 کہ این نور ویدہ و قوت بازوی من پس وفات مرا غسل می دہد
 و من بخود از یک پہلو بر پہلوئے دیگر می شوم، امروز من شست
 و شویش می کنم و فرود او مرا شست و شو خواهد نمود، در روضتہ
 الشہداء مسطور است کہ چون آن بیضائے فلک رشد و ہدایت
 کہ عبارت از فرج و سرور و طمانینت و سکینت و نصب
 و شادابی بود بیخ منازل عمرش کہ ہر یکے حکم بروج فلک
 و منازل نیرین داشت طے کرد، آثار جذب بمکہ
 معظمتہ نراد ہا اللہ شرفاً و نمود و از ان جہت دائرہ
 فقر و افلاس بہ عالی و اوانی و اراذل محیط گشت و اعیان
 قریش ہم کہ جبہۃ العرب و العجم و سنام الامہ

بودند بحصار و کذب و بکنم بپشچی من الجوع و نقص
 من الاموال و الثمرات محصور بودند و هر که و ممد را به
 قوت لایوت از تحصیل حاصل مستحیل تر بود و حصول کفاف
 از توضیح حاصل و محصول و تلویح اشارات مشکل تر و آوردن
 جرعه آب حکم آوردن جوئے شیر داشت، مشکیزه سحاب خالی
 از میاه شده و صحیفه اطلسین چرخ از نقوش غیم عاری بود
 بمشاهده این کیفیت رسالتنا ب که رحمة للعالمین بوده و حکم
 سحاب ماطر و مطر بطلال و رائد مدد را برائے عالم و عالمیان
 داشت از زبان ورفشاں به ابی طالب فرمود که اے عم محترم
 از آنکه عیال کثیر واری وریں آوان جد بایام ابتلا و محن
 نخواهم که ترا گزندے برسد، ابو طالب طلب مطالب خدا را
 که هر دو جہاں طالب اوست گوشواره قبول ساخته عقیل را
 بعقال تربیت خوشین داشت و عباس را به نگرانی جعفر سپرد

و امیر المؤمنین علیہ السلام شرف قبول مقبول خالق کائنات
 یافتند و بتقرب مقرب جائل ابعاد و جہات بمرتبہ علیائے
 محبوبیت و منزلت فضاوائے مطلوبیت و رسیدند نعم الطالب
 و نعم المطلوب و جذا الجیب و المحبوب کہ اعطاء صفات
 کمال ہر دو متمتع و مستحیل است پس آں گوہر شگرف صدف
 امامت بدرج تربیت مربی کونین تاسن وہ سالگی ماند
 تا آنکہ موہبت عظمائے ازلی یعنی رسالت کبریٰ بحضرت
 رسول الثقلین تفویض شد،

و آں نو بارہ ولایت و امامت و ہین پور خلافت و
 نیابت بگہوارہ نبوت کسب فیض می نمود و چشمہ آب حیوان
 رسالت آبیاری می فرمود تا آنکہ مصداق فاستغلظ
 فاستوی علی سوقہ یجب النراع گردید و ہین جہت
 مناسبت تام بہ آنحضرت پیدا شد و مثل جگر گوشہ

و فرزند ارجمند گشت،

سبقت اسلام

اول کسیکه از رجال بد ائره اسلام قدم در نهاد و متحلی
 بحلیه ایمان گردید جناب امیر علیه الصلوٰة والسلام بود
 قال ابن اسحاق شمرکان اول ذکر
 من الناس آمن برسول الله صلى الله
 عليه وسلم و صدق بما جاء من الله
 تعالى على بن ابی طالب بن عبد المطلب
 بن هاشم وهو ابن عشر سنين
 يومئذ و كان مما انعم الله على
 على بن ابی طالب انه كان في حجر

رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم
قبل الاسلام۔

(سیرة ابن ہشام)

وچوں آن مہر منیر رسالت کہ و الشمس وضحہا لمعہ
از اوصاف کمال اوست بہ جستجوئے حسن کل کہ مستور
بجملہ ولنواز لن تراخی است بیرون عمران بہ غار کوہ
می رفت کہ نماز گزار و بآئینہ زانو پر تو انوار لمیزل
ولا یزال و نور مصباح طاق الان کما کان
مشاہدہ نماید جناب امیر علیہ الصلوٰۃ والسلام بصفت
والقمر اذا تلاھا ہرکاب آن می بودے۔

اولین جوہر یکہ اکلیل زرنکار اسلام بہ وے جوہر شد
و اولین رکن رکینے کہ عمارت دین متین را مستحکم و استوار
ساخت بلکہ اول گلے کہ بہ چستان اسلام بشگفت و اول

شعاعی کہ از جرم عالم افزوز نبوت بر شد او بود و علیہ سلام
 اللہ تعالیٰ ابداً و بہمیں جہت ان نیرتابان فلک
 انا مدینۃ العلم و علی بابہا بخلعت زیبا
 صدیقیت کبریٰ مفتخر و ممتاز گردید۔

و عن علیؑ انه قال انا عبد الله واخو
 رسول الله وانا الصديق الاكبر
 لا يقو لها بعدى الا كاذبٌ مفتر
 صليت مع رسول الله صلى الله عليه
 وسلم قبل الناس بسبع سنين۔

(ابن ماجہ، ابن اثیر، جزری)

سالحی

وقال ابن عباس و انس و زيد بن
 ارقم و سلمان الفارسی و جابر و جماعة

انه اقل من اسلم

دخصائص نسائي وتأثير الخلفاء

وعن علي قال بُعث رسول الله صلى الله عليه وسلم يوم الاثنين واسلمت يوم الثلاثاء.

(ترمذى)

وعن الحسين بن زيد قال لم يعبد الا صنم قط لصغرة اى ومن شم يُقال فيه كرم الله وجهه والحق به الصديق في ذلك لما قيل انه لم يعبد صنماً قط

(ابن سعد)

اشعار

امير عليه الصلوة والسلام انديين حاكم
 مشعر بعض فضائل ايشان باشد.

محمد النبي اخي وصنوي	وحجرة سيد الشهداء عمي
وجعفر الذي يضي ويضي	يطير مع الملكة ابن امي
وبنت محمد سكني وعربي	منوط لهما بدى ولحي
وسبط احمد ولد ابي منها	فايكم له سهم كسهمي
سبقتكم على الاسلام طرا	غلاما ما بلغت اوان حلي
واوجب لي ولاية عليكم	رسول الله يوم غد يرخم
فويل ثم ويل ثم ويل	لمن يلقي الا له غدا يظلمني

انا اخو المصطفى لا شك في نبي بمسببت وسبطاه هاولك
 جدى وجد رسول الله منفرح وفاطمة زوجى لا قول ذى ^{فند}
 صدقته وجميع الناس فيهم من الضلالة والاشراك والنكبة
 مطالب السؤل

یعنی محمّد که ممدوح محمود حقیقی و صاحب مزایای لولائک
 وقاب قوسین و در بے بہائے صدق رسالت و نبوت
 است برا در من است و کوب دری سپہر شہادت حمزہ کہ
 اسم سائیش زینت و تزویق اکلیل سید الشہداء و اروع
 من است و جعفر کہ شام و پگاہ با فرشتگان پرواز می نماید
 ابن اتم من است۔ وفاطمہ الزہراء جگر گوشہ نبی امی اریحان
 چمنستان سیادت و ست نسا العلین عروس ہست کہ گوشت
 و خون وے از گوشت و خون من جدا نیست اویدان ارباب

جنت و نور و دید ہائے مصطفیٰ و اورنگ نشینان امامت
 السبطان النبیران حسن و حسین علیہما السلام
 پسران من باشند پس کدام است از شما کہ نصیبہ اش نصیبہ من
 ہمسری دارد منم کہ گوئے بوقت از جملہ جہانیان و رب بوم
 و پیشتر از جماعت شما و ذرہ نیرہ اسلام را گوشوارہ ساختم تا جداً
 رسالت روحی فداہ کہ اعلام امر و نہی و سے از سہک تا سہک
 منشور است و ورین عالم کون و فساد ہیچ بہتر و کہتر از وارثہ
 تصرفش بیرون نیست و بر ہمہ ممکنات اطاعت آن حسب
 اقتضائے فرقان و تنزیل و موادائے فرمان واجب الاذعان
 واجب الوجود عن اسمہ اطیعوا اللہ و اطیعوا الرسول
 واجب است مرا یوم غدیر خم بولایت شما مفتخر گردانیدہ
 زمام امر و نہی شما بدست حق پرست من و او پس و بل است
 و ہلاکت و شرمساری برائے کسے کہ و انفس آلودہ طغیان